

7. Управление организацией / Под ред. А.Г. Поршнева, З.П. Саломатина: 2-е изд. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 669 с.

8. Twiss B. Managing Technological innovation. — Pitman Publishing. — Edition, 1992. — 308 h.

9 Fisher F. La formation des grandeurs économiques: déséquilibre et instabilité// La formation des grandeurs économiques. J. Cartelier (ed.). Paris: Presses Universitaires de France, 1991.

Стаття надійшла до редакції 22.09.2010.

УДК 658.15

Л.І.Долгова,

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто шляхи розвитку венчурного бізнесу з метою активізації інноваційного розвитку підприємств.

Аннотация. Рассмотрены пути развития венчурного бизнеса с целью активизации инновационного развития предприятий.

Summary. The article deals with problems of venchur buisnes.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: венчурний капітал, венчурний бізнес, інноваційний розвиток.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: венчурный капитал, венчурный бизнес, инновационное развитие.

KEYWORDS: venchur buisnes, venchur capital, innovation development.

Постановка проблеми. Найсуттєвішою ознакою сучасного етапу економічного розвитку є посилення ролі інноваційних технологій у бізнесі. Найбільш ефективно дані технології застосовуються в малому та середньому бізнесі, значна частка якого функціонує у формі венчурних компаній.

Використання венчурного (ризикового) бізнесу в малих підприємствах пояснюється тим, що вони є найактивнішими у новаторській сфері, про що свідчить така статистика: 95 % нововведень реалізуються в розвинутих економічних системах саме представниками малих підприємств.

Постановка завдання. Венчурне підприємництво в Україні є на сьогоднішній день досить перспективним, про що свідчить діяльність венчурного фонду Western NIS Enterprise Fund. Однак задля формування дієвого ринку венчурного підприємництва в Україні необхідно вирішити ряд складних комплексних проблем, як у правовому аспекті (законодавче визначення венчурного підприємництва, його підтримка та регулювання), так і з погляду формування ефективної інфраструктури венчурного бізнесу. За даними венчурних компаній в українські підприємства вже вкладено понад 250 млн дол. венчурних інвестицій. Суми, що у найближчий рік можуть бути спрямовані венчурними компаніями на інвестиції, коливаються від 20 млн до 100 млн дол., і при наявності достатньо великої кількості ринків, що динамічно розвиваються, за оцінками експертів, є дуже незначними. Найближчим часом можливість надходження значного іноземного капіталу в Україну як і раніше залишається невеликою. Деякі вітчизняні компанії, що, як правило, не називають себе венчурними, також намагаються використовувати інструменти венчурного інвестування. Проте вони ще не мають достатньо коштів для створення спеціалізованих фондів.

Менеджери венчурних фондів констатують, що протягом останніх двох років умови їхньої роботи на українському ринку помітно змінилися:

По-перше, венчурний капітал, який по своїй природі спеціалізувався на придбанні невеликих (до 49 %) пакетів акцій, після кількох втрат дрібних пакетів був змушений переключитися на контрольні. Це, в свою чергу, призвело до значного збільшення суми однієї інвестиції (від 1—3 млн до 7—10 млн дол.) і скоротило кількість угод.

По-друге, зіштовхнувшись із серйозними проблемами забезпечення ефективності інвестицій, так як останнім часом жодний з відомих операторів українського ринку не зміг навести приклад продажу свого великого підприємства стратегічному інвестору, сьогодні венчурні фонди орієнтуються на роботу лише з компаніями, що вже сформувались. Причому такими, які спроможні найближчим часом стати лідерами на своїх ринках і, отже, у майбутньому спростити процедуру пошуку стратегічного інвестора.

По-третє, дотепер більшість фахівців венчурного інвестування намагаються особливо не ризикувати й вкладають венчурний капітал в українські підприємства лише на 2—3 роки. Високі політичні, законодавчі та макроекономічні ризики в Україні не дозволяють використовувати венчурні інвестиції у довгострокових проєк-

тах (понад 5 років), хоча венчурний капітал необхідний більшості інноваційних підприємств України для впровадження (комерціалізації) їх наукових розробок саме на довгостроковий термін.

Виклад основного матеріалу. Венчурні фонди сьогодні змушені працювати на відносно невеликих за розмірами ринках, що на даному етапі характеризує низька конкуренція серед виробників товарів і послуг, а також достатньо невисока платоспроможність населення. Насамперед це стосується споживчих ринків, наприклад, виробництва продуктів харчування і будівельних матеріалів, а також сфери роздрібної торгівлі. Тому необхідно сприяти залученню в Україну капіталу приватних та інституційних венчурних інвесторів, адже венчурне фінансування стимулює розвиток науково-технічного прогресу та сприяє прискоренню впровадження новітніх досягнень науки і техніки у виробництво.

Однак, Україна зовсім не обов'язково повинна повторювати весь шлях розвитку венчурного підприємництва впродовж 20—25 років, який пройшла Західна Європа. Використовуючи накопичений міжнародний досвід, приклади розвитку венчурного бізнесу в Західній Європі і США, та ефективно впроваджуючи необхідні реформи Україна цілком могла б сформувати ринок венчурного підприємництва вже через 10 років. Наприклад, Фінляндія в свій час досягнула визначних успіхів у розвитку венчурного бізнесу та високих технологій лише за 10 років, а Ізраїль — за 15 років.

Оскільки основним представником інноваційного розвитку в Україні є місто Київ, необхідно здійснити кілька кроків:

1. З метою активізації інноваційного процесу запровадити в практику заходи законодавчого і організаційного характеру:

— привести у відповідність зі світовими стандартами систему оподаткування, перетворити її функції в такі, що стимулюють інноваційний розвиток. Для затвердження на законодавчому рівні пропонується розробити норми, які б встановлювали:

а) порядок оподаткування, згідно з яким розмір бази оподаткування прибутку підприємств та організацій повинен зменшуватися на суму коштів, яка була ними спрямована безпосередньо на науково-технічну та інноваційну діяльність;

б) ввести державне страхування ризиків від інноваційної діяльності з наступним відшкодуванням інвесторам визначеної частки можливих фінансових втрат, викликаних неспроможністю інноваційних проектів при їх венчурному фінансуванні;

— провести всебічний аналіз наявного науково-технічного потенціалу міських промислових підприємств і науково-дослідних інститутів НАН України в м. Києві;

— розгорнути систему підготовки кадрів з менеджменту інноваційної діяльності і мережу інформаційних центрів у сфері венчурного підприємництва (вкладання коштів у підготовку менеджерів у сфері інноваційної діяльності дає найбільшу економічну віддачу порівняно з усіма іншими формами інвестицій і відіграє вагомую роль щодо формування сучасної інноваційної культури).

2. Для подальшого розвитку інноваційної інфраструктури необхідно:

— вдосконалити Закон України «Про інноваційну діяльність» у частині здійснення експертизи інноваційних проектів та умов надання підприємству статусу інноваційного. Необхідно розблокувати ті статті Закону, що стосуються фінансово-економічного стимулювання інноваційного підприємництва;

— розробити спільно з зацікавленими сторонами заходи щодо створення тематичних і галузевих інноваційних венчурних фондів з використанням закордонного досвіду та інноваційного менеджменту.

3. Започаткувати проведення в Києві міжнародних венчурних ярмарок, які повинні бути зорієнтовані на залучення інвестицій для реалізації перспективних високотехнологічних проектів, розвитку об'єктів інноваційної інфраструктури та міжнародного ділового співробітництва.

Останній пункт особливо важливий у сьогоднішній день — організування міжнародних конференцій з питань міжнародного ділового інноваційного співробітництва і вдосконалення механізмів захисту і комерціалізації інтелектуальної власності є актуальним.

Крім того, проведення венчурних ярмарок у Києві зможе:

— показати для України реальність інноваційного сектору економіки;

— вирішити питання комерціалізації інтелектуальної власності;

— створити умови для становлення міської та національної інноваційних систем.

На початковому етапі залучення приватного капіталу у венчурну індустрію доцільним є створення міських венчурних фондів з прямою державною участю. Державні кошти будуть знижувати ризики приватним інвесторам, відігравати роль катализатора й агітатора в залученні приватних коштів у венчурну індустрію країни. Така форма державного сприяння на початковій стадії становлення венчурної індустрії показала свою ефективність практично у всіх країнах.

На даний час існує проблема залучення стратегічних зарубіжних інвесторів у високотехнологічні галузі промисловості. Її вирішення може здійснюватися за наступними умовами:

— створення міської системи венчурного фінансування з розгалуженою мережею інфраструктурної підтримки технологічного бізнесу;

— розробка єдиних критеріїв оцінки інвестиційної привабливості інноваційних програм і проектів за діючими схемами міжнародних фінансових інститутів;

— створення законодавчих норм, ідентичних для вітчизняних та зарубіжних інвесторів і поліпшення загальних умов для інвестицій в економіку міста;

— запровадження стартових схем залучення інвестицій, що передбачає рекомендаційний характер інвестування приватного капіталу щодо створення венчурних інститутів;

— упровадження мережевих програм технологічного бізнесу — створення системи інноваційної венчурної індустрії, об'єднання бізнесу в кластери, консорціуми, асоціації та аналогічні їм мережеві структури з введенням обов'язкової сертифікації вхідних організацій та їх персоналу на основі Ліцензійних угод з Міжнародним центром сертифікації.

Обов'язковим є перейняття зарубіжного розвитку — адже іноземні інвестори можуть не лише вкласти свої кошти у розвиток нашого інноваційного бізнесу, а й спрямувати його у потрібному напрямку.

Узагальнюючи розвиток венчурного підприємництва в Україні слід визначити, що ринок венчурного підприємництва в Україні ще не повністю сформований, а тому на сьогодні з існуючої великої кількості зареєстрованих інноваційних фондів та компаній (понад 250), у тому числі венчурних, реально працюють та відповідають ознакам інноваційних (венчурних) фондів та компаній лише близько 10. У зародковому стані знаходиться інфраструктура венчурного підприємництва в Україні.

На ринку України присутні кілька потужних венчурних фондів, фондів прямого інвестування та венчурних компаній, головним чином з іноземним капіталом. Позитивною є поява зацікавленості та розуміння доцільності розвитку венчурного бізнесу з боку державної влади та представників бізнесу, але поки що не існує належного законодавчого забезпечення ефективної діяльності венчурних інвесторів в Україні та спостерігається недотримання чинного законодавства органами державної влади.

Висновки. Отже, можна зробити наступні висновки:

1. В Україні наявний потужний потенціал науково-технологічної сфери та значна кількість завершених наукових досліджень, доведених до унікальних технологій та зразків продукції.

2. Активна участь венчурних інвесторів в управлінні ризиковими проектами на всіх етапах їхньої реалізації, починаючи з експертизи підприємницьких ідей і закінчуючи забезпеченням ліквідності акцій новоствореної фірми, являє собою принципову відмінність венчурного бізнесу від звичайних операцій по видачі комерційних кредитів.

На відміну від інших форм інвестування венчурна форма має ряд специфічних рис:

- ◆ пайова участь інвестора в капіталі компанії в прямій або опосередкованій формі;

- ◆ надання коштів на довгостроковий період на безповоротній, безпроцентній основі без яких-небудь гарантій або забезпечення;

- ◆ активна роль інвестора в управлінні фірмою (проектом), що фінансується.

3. Ключові характеристики компаній, які WNISEF інвестують, як правило, включають більшість із перерахованих нижче складових елементів:

- значні ринкові можливості, що можуть бути реалізовані;

- значний потенціал зростання доходів та прибутків;

- досвідчене керівництво з успішним та великим досвідом роботи у відповідній галузі;

- прозорість фінансової діяльності та дотримання міжнародно прийнятих принципів корпоративного управління;

- потенціал для отримання високих прибутків на інвестований капітал;

- чіткі стратегії виходу з інвестицій для реалізації прибутків.

4. Венчурні фонди сьогодні змушені працювати на відносно невеликих за розмірами ринках, що на даному етапі характеризує низька конкуренція серед виробників товарів і послуг, а також достатньо невисока платоспроможність населення. Насамперед це стосується споживчих ринків, наприклад, виробництва продуктів харчування і будівельних матеріалів, а також сфери роздрібно-ї торгівлі. Тому необхідно сприяти залученню в Україну капіталу приватних та інституційних венчурних інвесторів, адже венчурне фінансування стимулює розвиток науково-технічного прогресу та сприяє прискоренню впровадження новітніх досягнень науки і техніки у виробництво.

5. Запорукою ефективної науково-технологічної та інноваційної політики нашої держави є:

- збільшення обсягів проведення досліджень за пріоритетними напрямками та впровадження їхніх результатів у виробництво;

— забезпечення належного фінансування наукової сфери державою та підвищення зацікавленості вітчизняних підприємств у впровадженні завершених пріоритетних наукових розробок.

6. Основні напрямки діяльності держави в галузі венчурного інвестування:

✓ створення насиченої інфраструктури у вигляді мережі венчурних фондів;

✓ створення системи гарантій та страхування інвестицій при венчурному інвестуванні;

✓ розробка ефективного механізму порядку утворення та використання коштів венчурного фонду;

✓ розробка методології оцінки ринкових перспектив комерціалізації науково-технічної продукції в межах реалізації венчурних проектів.

Економічно Україна розвивається достатньо швидкими темпами, але вона не використовує всі свої інноваційні можливості. Це пов'язано з тим, що не розроблена концепція розвитку венчурного фінансування інноваційної діяльності та стратегія формування регіональної інфраструктури інноваційного підприємства. При виконанні цієї умови венчурний бізнес буде інтенсивно розвиватися у майбутньому.

Література

1. Закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», від 27.03.1991.

2. Закон України «Про податок на додану вартість» від 3.04.1997.

3. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994.

4. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999.

5. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4.07.2002.

6. Постанова Кабміну «Про затвердження Положення про порядок створення та функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» від 22.05.1996.

7. *Ланечук П.* Підтримка інноваційної діяльності. Досвід економічно розвинутих держав та України // Юридичний журнал. — №12/2004.

8. *Гонтаренко Ю.* Правові засади побудови інноваційно-інвестиційної моделі в Україні // Юридичний журнал. — №6/2005.

9. Сайт аналітичного центру «Академія»: www.academia.org.ua

10. Інноваційний міст: www.innovation.com.ua

11. Сайт Державного комітету статистики: www.ukrstat.gov.ua

12. <http://www.horizoncapital.com.ua>

13. Варналій З.С., Кузнецова І.С. Державна регуляторна політика у сфері малого підприємництва. — К.: Інститут економічного прогнозування, 2002. — 104 с.

14. Акинъшин В.М., Филін С.А. Менеджмент інвестицій і інновацій в малом і венчурном бізнесі: Учебное пособие. — М.: Анкил, 2003. — 360 с.

15. Баранецький І.О. Особливості та перспективи розвитку венчурного підприємництва в Україні // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наукових праць НДЕІ Мінекономіки України. — К., 2004. — №4(35). — С. 46—52.

16. Варналій З.С., Сизоненко В.О. Основи підприємницької діяльності. — К.: Знання України, 2004. — 404 с.

17. Варналій З.С. Мале підприємство: основи теорії і практики. — К.: Т-во «Знання», 2001. — 277 с.

Стаття надійшла до редакції 9.09.2010.

УДК 338

М.І. Дяченко,

старший викладач кафедри стратегії підприємств
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВНУТРІШНЬООРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙ

Анотация. У статті розглянуто сутність управлінських інновацій, визначено основні підходи до впровадження інновацій у діяльність підприємства.

Аннотация. В статье рассмотрена суть управленческих инноваций, определены подходы к внедрению инноваций в деятельность предприятий.

Summary. Essence of administrative innovations and main approaches of realization of innovations in enterprise's activity are examined in articles.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: управлінські інновації, раціоналістичний підхід, стратегічна раціональність, поведінковий підхід, механізм реалізації управлінських інновацій, структурний механізм.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: управленческие инновации, рационалистический подход, стратегическая рациональность, поведенческий подход, механизм реализации управленческих инноваций, структурный механизм.

KEY WORDS: administrative innovations, rationalistic approach, strategically rationality, behavioristic approach, mechanism of innovation's realization, structural mechanism.